

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- **Aan:**
Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4801	09 december 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 95/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

b/a

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
95/92

(Afgesloten 091200 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

Eerder deze week hebben (Bosnisch-)Kroatische eenheden, geassisteerd door Kroatische artillerie aan de Kroatische zijde van de grensrivier Sava, in noord-Bosnië een offensief ingezet tegen de Servische aanvoerlijnen ten zuiden van Brcko en Bosanski Samac. Hiermee onderstrepen zij eens te meer de onderbreking van die aanvoerlijnen van Servië naar de "Servische" gebieden in west-Bosnië en Kroatië van het grootste belang te achten.

Volgens Kroatische media hebben de Serviërs vorige week een tweetal grondgrondraketten van het type Luna (FROG-7) afgeschoten op de stad Orasje op de Bosnische oever van de Sava. Dit zou volgens de Kroaten de elfde FROG-aanval in tien dagen betreffen. Weliswaar beschikken de Bosnische Serviërs over een onbekend aantal Luna-raketten, maar noch hun aanwezigheid binnen schootsafstand van Orasje, noch hun recente inzet voor gevechtsdoeleinden, kunnen worden bevestigd.

Zware gevechten vonden de afgelopen dagen ook plaats in Herzegovina, ten oosten van de door de Kroaten beheerste hoofdstad Mostar. Servische gevechtsgroepen voerden beschietingen uit vanaf de omliggende bergen en werden op hun beurt bestookt door Kroatische lange-afstandsartillerie.

Eerder deze week hebben Servische eenheden een voorstad van Sarajevo, Otes, onder controle gebracht. Hun beschietingen richten zich nu op de aangrenzende wijk Stup. Als reactie voeren Kroatische en Moslim-eenheden mortierbeschietingen uit op de door Serviërs beheerste wijk Ilidza. Als gevolg van de gevechten is Sarajevo reeds enige dagen noch over land, noch door de lucht bereikbaar. Daardoor is het tekort aan hulpgoederen voor de bevolking van de stad aanzienlijk gegroeid.

Als de Serviërs Stup zouden veroveren, zou de westelijke toegang tot de stad effectief onder hun controle komen te staan. Bovendien zou dan ook hun militaire positie ten opzichte van het eveneens ten westen van Sarajevo gelegen vliegveld aanzienlijk worden versterkt. Volgens de jongste berichten zouden de Servische eenheden bij Stup zich echter hebben teruggetrokken, zodat de weg van het vliegveld naar het centrum van de stad weer bruikbaar zou zijn. Dit wijst erop dat het Servische optreden rond Sarajevo er niet op gericht is de gehele stad te veroveren. Een dergelijk streven lijkt op militaire gronden onwaarschijnlijk, en politiek gezien vanwege de internationale repercussies daarvan evenmin te verwachten. Het Servische militaire optreden lijkt er met name op gericht enkele duizenden Moslim- (en mogelijk Kroatische) strijders rond de stad te binden, zodat deze niet in het noorden en het oosten van de republiek tegen Servische doelen en aanvoerlijnen kunnen worden ingezet.

Het opperbevel van de Bosnische Serviërs heeft alle bewoners van Sarajevo die de stad willen verlaten, inmiddels een vrijeleide aangeboden. Aan degenen die zich willen vestigen in de "Servische Republiek" in Bosnië-Herzegovina, ook de niet-Serviërs, wordt voedsel, onderdak en veiligheid gegarandeerd. Vermoedelijk

houdt dit Servische aanbod met name verband met de internationale publiciteit rond het Servische beleg van Sarajevo en de stopzetting van de hulptransporten, waardoor de steun voor een meer grootschalige buitenlandse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina kan toenemen.

De afgelopen dagen was gemeld dat de luchthaven van Sarajevo heden weer bruikbaar zou zijn. Het afgelopen weekeinde had de bevelhebber van UNPROFOR, Nambiar, gesteld dat de hulpvluchten pas zouden worden hervat als alle partijen garanties gaven voor de veiligheid van de vliegtuigen die de luchtbrug in stand houden. Naar verluidt hebben de Serviërs hieraan gehoor gegeven. Het aanhouden van de gevechten heeft echter in de praktijk tot dusverre hervatting van de hulpvluchten op Sarajevo verhinderd.

Overigens heeft Nambiar zich gedistantieerd van uitspraken van de VN-commandant van Sarajevo, Razek, dat de vredes pogingen van de VN in die plaats volledig zouden zijn mislukt. Nambiar wees erop dat Razek slechts op persoonlijke titel sprak en ten tijde van zijn uitspraak onder zware vermoeidheid leed. Bij dit alles moet echter evenmin worden uitgesloten dat Razek, een Egyptenaar, mede tot zijn uitspraken kwam tegen de achtergrond van de groeiende onvrede in de islamitische wereld met het VN-optreden in Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend heeft vorige week een islamitische topconferentie de VN tot uiterlijk 15 januari de tijd gegeven om positieve resultaten te bereiken voor de Bosnische Moslims.

Ondanks hun recente militaire successen worden de Serviërs in toenemende mate geconfronteerd met problemen. Numeriek zijn zij niet opgewassen tegen de Kroatische en Moslim-eenheden in Bosnië-Herzegovina; zij hebben dit nadeel tot op heden weten te compenseren door hun overwicht in zware wapens. Er zijn echter aanwijzingen dat het moreel van de Servische eenheden verslechtert. Dit zou, naast de ongunstige weersomstandigheden, verband houden met het feit dat hun pogingen een bruikbare corridor in stand te houden tussen Servië en de "Servische" gebieden in Bosnië en Kroatië tot op heden steeds zijn doorkruist door de Bosnische Kroaten, waardoor de Servische bevoorrading problematisch blijft.

Servische media hebben gemeld dat Servische eenheden in Bosnië-Herzegovina op 2 december een bewapend vliegtuig van het type AN-12/COLT hebben neergeschoten, dat van Zagreb (Kroatië) op weg was naar het vliegveld van Cazin ten noorden van Bihac in het westen van Bosnië-Herzegovina. Volgens de berichten was sprake van een Moslim-vliegtuig. Waarschijnlijker is echter dat het een Kroatisch vliegtuig betreft. Kroatië heeft de beschikking over enkele kleine en verouderde transportvliegtuigen van het betreffende type. Weliswaar heeft Kroatië tijdens de gevechten in die republiek vorig jaar COLTs provisorisch uitgerust voor gevechtstaken, maar de melding dat het vliegtuig bewapend was dient vermoedelijk politiek-propagandistische doeleinden.

Internationale vredesinspanningen

Minister van Buitenlandse Zaken Van den Broek heeft zich uitgesproken voor het stationeren van een VN-vredesmacht in Macedonië teneinde een escalatie van de tegenstellingen aldaar te voorkomen. In dat verband liet hij zich pessimistisch uit over de kans dat tijdens de komende EG-top in Edinburgh beslissingen zullen vallen over gezamenlijke erkenning van die republiek. Van den Broek stelde dat Griekenland blijft bij zijn verzet tegen die erkenning. Wel stelde hij besluiten te verwachten over economische (nood)hulp aan Macedonië. Overigens noemde hij het tevens "onontkoombaar" dat er op korte termijn militaire maatregelen zullen moeten worden genomen in Bosnië-Herzegovina, met name om het verbod op militaire vluchten in die republiek af te dwingen.

Servië

Volgens de jongste persberichten is federaal premier Panic toch toegelaten als kandidaat voor de komende verkiezingen voor het Servische presidentsschap. Hieruit kan worden opgemaakt dat het hoogste Servische gerechtshof heeft ingestemd met het door Panic ingestelde beroep, volgens welke hij wèl voldoet aan de eis meer dan een jaar woonachtig te zijn geweest in Servië. Panic zelf had, ondanks deze controverse, de afgelopen dagen reeds campagne gevoerd als presidentskandidaat.

Gisteren nog had het door de regerende socialisten gedomineerde Servische parlement verklaard niet meer voor 20 december a.s. bijeen te willen komen om een mogelijke verandering van de kieswet te bespreken. De wens hiertoe was door de oppositie uitgesproken om Panic alsnog voor de kandidatuur in aanmerking te laten komen. Dit besluit had tot grote politieke onrust in Servië kunnen leiden, onder meer omdat een aantal prominente oppositiepartijen had laten weten de algemene verkiezingen te zullen boycotten als Panic inderdaad definitief als kandidaat geweigerd zou zijn.

Overigens is het allerminst zeker dat Panic in staat zal zijn Milosevic te verslaan. De socialisten blijven in belangrijke mate de massa-media beheersen. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat de socialistische regering de afgelopen dagen reserve-voorraden op de markt heeft gebracht om haar eigen populariteit te verhogen. Bovendien wordt Panic door vele nationalistische Serviërs verweten de belangen van Servië op te offeren aan zijn vredesinspanningen. Zoals reeds gemeld, had Milosevic in recente opiniepeilingen een voorsprong op Panic.

Kosovo

Volgens NAVO-functionarissen heeft de Amerikaanse regering zich uitgesproken voor een sterk politiek signaal aan Servië, dat een escalatie van de (etnische) tegenstellingen in de voormalig autonome provincie Kosovo niet zonder militaire reactie zal blijven. In dit verband werd gewezen op een recente uitspraak van EG-bemiddelaar Lord Owen, dat een oorlog in de Balkan zich snel zou kunnen uitbreiden en dat Kosovo mogelijk de volgende brandhaard zou vormen.

In Kosovo is wederom een lid van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid door Servische ordetroepen doodgeschoten. Dit onderstreept de toenemende etnische spanning in dit gebied. Hoewel de achtergrond van het incident onduidelijk is, ligt het meest voor de hand dat opnieuw sprake is van een Servische provocatie, mogelijk met als doel de uitslag van de komende algemene verkiezingen in "Joegoslavië" te beïnvloeden ten gunste van de nationalist/socialisten.

Macedonië

Jongeren uit de Albanese minderheid in Macedonië (±25% van de bevolking) lijken zich in toenemende mate te onttrekken aan hun dienstplicht in de in oprichting zijnde Macedonische strijdkrachten. In samenhang hiermee lijken de Macedonische autoriteiten ook te aarzelen om nieuw beroepspersoneel van Albanese afkomst in de strijdkrachten op te nemen. Deze meldingen geven aan dat de verscherping van de etnische spanningen in Macedonië ook invloed heeft op de strijdkrachten. De Macedonische regering heeft de afgelopen maanden, ter inkapseling van het streven naar autonomie en zelfs onafhankelijkheid van de Albanese minderheid, pogingen gedaan om prominente Albanen te benoemen in invloedrijke overheidsfuncties, met inbegrip van de strijdkrachten. Deze pogingen dreigen nu te worden doorkruist door de groeiende economische crisis in Macedonië en het uitblijven van de internationale erkenning van het land, die een verscherping van de etnische tegenstellingen tot gevolg hebben.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven zich op hetzelfde niveau voortzetten. De situatie rond Sarajevo is zeer gespannen; de stad is momenteel voor de aanvoer van nieuwe hulpgoederen onbereikbaar. Toch is het onwaarschijnlijk dat de Serviërs zullen proberen de hele stad onder militaire controle te brengen. Hun voornaamste doel lijkt te zijn grote aantallen Moslims en Kroaten te binden, zodat zij niet kunnen worden ingezet tegen Servische posities en aanvoerlijnen elders in de republiek. Ondanks de recente militaire successen van de Serviërs worden zij geconfronteerd met groeiende problemen. Zij zijn er nog niet in geslaagd een bruikbare oost-westcorridor in stand te houden. Ook zijn er aanwijzingen dat het moreel onder de Servische strijdgroepen verslechtert.

Volgens de jongste berichten zal federaal premier Panic wel mogen deelnemen aan de Servische presidentsverkiezingen. Het is echter allerminst zeker dat hij zijn socialistische rivaal Milosevic zal kunnen verslaan.

De etnische tegenstellingen in Macedonië blijven groeien en hebben nu ook negatieve invloed op de opbouw van de strijdkrachten. Deze tegenstellingen worden versterkt door de economische crisis in Macedonië en het uitblijven van de internationale erkenning van het land. Tegen deze achtergrond zijn in EG-kader stemmen opgegaan om in Macedonië een VN-troepenmacht te stationeren ter voorkoming van een escalatie van de tegenstellingen, die ook internationale consequenties kan hebben.